

ca mossàrab VALERIANA (poc conforme als seus hàbits fonètics o als catalans).

BALDRIGUERA

Nom de lloc de l'alta Llitera, que a Alins pron. així (XLIX, 10) però a Açaui (al terme del qual pertanyen) anomenaren *Serras Badriguera* (xvi, 145). Per això i perquè *Baldr-* s'explica millor com variant contaminada que *Badr-* admeto que aquesta deu ser la variant més genuïna. De *vediguera*, que amb variants *viriguera* i anàlogues s'usa a Ribagorça i Alt Aragó com nom de la 'vidalba' i més estès encara amb el sentit de 'munt de feixines' (*DECat IX*, 314b47 ss., 24 ss.); una mica contaminat per NLL com *Vallvidrera* etc.

El Balé (Fontpedrosa), V. Valet r. *Balenchana* (men.?), V. *Vallençana*

BALENYA

Municipi i parr. d'Osona, a la partió entre els vesants vigatans i els del Congost. Hi ha l'antic veïnat (avui poble) *Els Hostalets*, l'antiga esgl. uns 15' a l'O., i s'hi ha congriat un altre veïnat entorn de l'estació ferroviària.

PRON.: *bələnyà* a Centelles, Vic, Taradell, Mojà, 1920; id. allí etc., 1923 ss.

DOC. ANT. a. 955: *Balagnano* (*Dipl. Cat. Vic*, § 285, p. 241); a. 983: «in comitatu Ausona, in villa *Balaniano*» (*Cart. St. Cu. I*, 126); c. 1100: parr. «de *Balaniano*» (doc. per Pladevall, llista I, 62); 1184: «ortum de *Balaiano*» cit. junt amb el Brull (MiretS, *Templ. H.*, 337); 1185: «Scti. Fructuosi de *Palanano*» (Kehr, *Papsturk.* 516); principis S. XIII: *Balanyano* (Ripoll Vil., iv, 4); 1233: *Balayano* cit. junt amb «*Taravau*» (CCandi, *M. Hi. Cat.* II, 436); S. XIII: *Balayo*, *Balanano*, en les llistes II i III de Pladevall); 1330: *Balenyà* (*Misc. Griera I*, 374); 1332 i 1333: *Balanyano* (*Misc. Griera*, 381, 385); 1339: *Balaiano* (id. 387). En conclusió la B- és unànime en les dotze mencions medievals (llevat d'un hapax P-), mai V-; i també és unànime a en la segona síl·laba (salvant una tardana excepció de 1330).

ETIM. Aebischer (*Top.* 66) que només coneix la menció de 983 i la de 1184 atenint-se a la grafia moderna *-enyà*, guiant-se sobretot pel *Balignac* del Tarnet-G., segueix l'exemple de Skok (§ 42) que el suposa derivat d'un *BALINIUS, amplificació de BALIUS (CIL III) i BALLIUS (Schulze), que han deixat derivats occitans directes.

És, doncs, un postulat, i suposant que la I de la forma amplificada *BALINIUS fos breu (cosa possible, i no refutada a base de *Balignac*), la e del nostre s'hi prestaria si ja aparegués antigament; 1 però no essent així hi ha un escrúpol ben motivat. Postulat per postulat, potser fóra millor posar una base *BALANIU o -ANUS. Cert que no hem de fer cas d'un *Balanod* del

Jura, força ambigu; ni, en tot cas, del *Balanòs* de la Gironda, que fonèticament exigeix una base -ANDQSSE, evidentment aquitano-basca.

Però ja no podem desestimar el pes del NP *Balanos* que Titus Livi dona com a rei de Galàcia (sigui cèltic, o potser més aviat grec, de *βάλανος* etc.); i puix que els NPP romans formaven famílies, amb sufixació vària, tenint en compte que Schulze també registra *Bala*, *Balabius* i *Ballonius*, postular una variant en -ANIUS és tan possible, lícit i tan fàcil com l'alternativa. Hem de quedar però, en el dilema, perquè tanmateix és cert que l'alternança de gènesi romànica que hem fundat en l'article *Albanyà*, entre -INIANU i -ANIANU (amb *Frontanyà*, *Salvanyà*, *Campanyà*, *Alenyà*, *Maranyà*, junt amb altres parelles en *-enyà* o *-inyà*), i ho podem deixar en dilema, atenint-nos a la tesi Skok-Aebischer; i fem-ho ara com ara, en atenció a l'oc. *Balignac* però amb preferència per l'alternativa BALANIANUM que fundem en la forma unànime de les dotze mencions medievals: en *-la-*, des del S. x.

M-Lübke (*BDC XI*, 31) pensava en igualar als *Vallignano* toscans (Pieri, *Top. Arno*, 192), i VALINIUS (Schulze, 345, 376) però la B- constant del nostre ens en disuadeix. Descartat fonèticament *BELLINIUS suposat per Segura (*Veu d. Mo.* 1892, 380). *Balanyà* és cognom molt estès, que també he oït pron. *blənyà*: *Clos del Bl.* a Figuerola del Camp (XLVI, 13.52).

1 En un doc. de 1033 de l'Arx. de Solsona, lleigeixo «ipso pug q. voc. *Belagna*» citant després *Lazvez* i *Nuncarga*; com que va darrere d'«Ausona» vaig pensar que podia ser = *Belanyà*. Però calia desconfiar perquè els altres dos NLL són coneguts a l'O. de Solsona, i tant el tractar-se d'un puig, com la manca de -n fan creure que és un nom i lloc no relacionats amb el nostre.

BALERAN, Pic de ~

A la frontera entre Alós d'Àneu i el Coserans, des d'allí la carena baixa a 2200 alt. a la collada de Cigaleres, i torna a alçar-se al Pic de Campau; oït *balerán*; (xx, 165,16; ja m'havien parlat de la vall que en baixa, a desaiguar a la N. Pallaresa, més amunt del poble), vacil·lant llavors entre això i *Balderan*. Encara que ja no sigui lluny del límit aranès no es comprendria com podria ser alteració de *Vall-d'Aran*, tampoc és probable una tal forma com a NP germ. (amb BALD- davant -HRAMM caldria **Baltbr-*).

Orientats pels llocs, i per la terminació *-an*, cap a la toponímia bascoide, és atractiu suposar *-bela-aran* 'vall dels corbs' (amb metàtesi de *e-a*). No ens en desvia el fet de retrobar *Belderan* com a pda. del poble xurro de Fanzara (fronterer de la Pna. Cast.), car es comprèn molt bé l'adició d'una *-d-* per contaminació dels *Vallde-*. No descarto que pugui sortir d'una tal forma el cognom *Ballarà* (Bna. 1910, Guixers de Card.; tanmateix cf. *Balla* i *Ballarin* cognoms de l'Isàvena). Convé decidir-se per aquell *BELA-ARAN(N)*. Cf. també *Bellui*.